

DOI: <https://doi.org/10.32839/2304-5809/2019-10-74-40>

УДК 811.111'373'275

Марченко В.В., Різник А.А.Національний технічний університет України
«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»**СТРАТЕГІЇ І ТАКТИКИ ДОСЯГНЕННЯ ПРАГМАТИЧНОЇ МЕТИ
У АНГЛОМОВНОМУ ПОЛІТИЧНОМУ ДИСКУРСІ**

Анотація. Стаття присвячена аналізу стратегій і тактик реалізації прагматичних намірів у англomовному політичному дискурсі. Зазначається, що оскільки однією з функцій політичного дискурсу є маніпулятивна, політичні промови як жанр цього виду дискурсу наповнені різноманітними способами розповсюдження ідеологічного впливу. Бажання заручитися підтримкою більшої кількості потенційних виборців або посилити власні позиції виражається різноманітними лексичними, граматичними та стилістичними засобами. Наголошується на тому, що, в першу чергу, політики та їх спічрайтери послуговуються різноманітними комунікативними стратегіями та тактиками, щоб донести свій меседж до аудиторії. У роботі розглянуто класифікацію цих стратегій та висвітлено тактики, за рахунок яких вони реалізуються. З'ясовано специфіку використання стратегій і тактик маніпулятивного впливу на прикладі промов Гіллари Клінтон, Дональда Трампа та Девіда Камерона.

Ключові слова: політичний дискурс, політична промова, комунікативна стратегія, комунікативна тактика, маніпулятивний вплив.

Marchenko Valentyna, Riznyk Anna National Technical University of Ukraine
«Igor Sikorsky Kyiv Polytechnic Institute»**STRATEGIES AND TACTICS OF ACHIEVING PRAGMATIC GOAL
IN ENGLISH POLITICAL DISCOURSE**

Summary. Being represented by political speeches political discourse is well-known for its manipulative properties. These properties are inseparable since one of the goals of all political texts is to form favourable public opinion in order to obtain higher electoral advantage or just to uphold current positions. Manipulative nature of all political texts is expressed by various linguistic means: lexical, grammatical, stylistic. But the most significant effect is obtained by means of intentional usage of communicative strategies and their tactics. Therefore, communicative strategies are splashed all over various political texts in order for politicians to get their message across and direct their voters' opinion in a particular way. The main aim of communicative strategy is to manipulate people's knowledge, central values, emotions and will. Each communicative strategy is represented by various communicative tactics – stages of communicative strategy realization, which comprise great variety of language devices. The most widely spread strategy is characterized by politician's desire to make most of themselves and to boost their importance. Less common strategy shows us implicit and explicit negative attitude to the opponent. This strategy is designed to bring discredit to other politicians and obliquely compare others with the speaker. The most expressive type of strategies is frequently used in political debates where a speaker is trying to influence not the direct opponent, standing in front of him, but the audience that is observing all the performance. The most prominent feature of this strategy – is its expressiveness and high emotional intensity. The most effective tactics that politicians and their speechwriters use are accusations, insults, threats, distancing, presentations, promises, incitements and 'friend or foe' differentiations. The article also includes detailed analysis of all the above mentioned strategies and tactics in the examples of English political discourse.

Keywords: political discourse, political speech, communicative strategy, communicative tactics, manipulative impact.

Постановка проблеми. З-поміж особливостей політичного дискурсу найбільший інтерес викликає його маніпулятивний характер. Як інструмент маніпулювання свідомістю індивіда політична комунікація характеризується певним набором стратегій та тактик, що застосовуються для здійснення необхідного впливу на певну аудиторію. У свою чергу реалізація зазначених стратегій та тактик неможлива без використання певних мовних засобів, які б якнайточніше передавали прагматичні інтенції політика.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідження політичного дискурсу з точки зору лінгвістики обумовлене великою кількістю яскравих подій на політичній арені і зростаючою популярністю політичних діячів, висловлення яких не можуть не привертати увагу. Саме тому політичний дискурс неодноразово ставав

об'єктом досліджень як зарубіжних дослідників (Н. Арутюнова, О. Баранов, Т. Ван Дейк, Ю. Габермас, В. Дем'янков, Ж. Дерріда, Є. Куврякова, Ж. Лаккан, О. Михальова, Ю. Сорокін, І. Ухванова-Шмигова, М. Фуко, О. Шейгал та ін), так і українських вчених (О. Зарецький, В. Лук'янець, Л. Озадовська, Р. Попова, Г. Почепцов, О. Селіванова, Н. Шевчук та ін.).

Аналізуючи промови політичних діячів країни, можна зробити висновки про мовні особливості і тенденції, характерні політичному дискурсу певної країни. До того ж, промови політиків є плідним матеріалом для досліджень, оскільки вони доводять, що політичний дискурс фіксує сучасні події та відображає «живу» мову.

Поза увагою дослідників не залишаються гендерний та прагматичний аспекти політичного дискурсу, адже розгляд цих особливостей дозво-

ляє проаналізувати всю багатогранність мовлення політиків. Надзвичайно актуальним наразі є вивчення гендерних особливостей текстів політичного дискурсу, чому присвячується велика кількість праць таких лінгвістів, як, наприклад, І. Гофман та Р. Лакофф.

Невідомою складовою аналізованого типу дискурсу є розповсюдження ідеологічного впливу, а дослідження засобів здійснення цього впливу розкриває маніпулятивний характер політичних текстів з точки зору лінгвістики. Вивченням цього питання займалися такі вчені, як О. Іссерс, О. Міхальова, Ю. Степанов та В. Чернявська.

У свою чергу аналіз мовностилістичних особливостей допомагає простежити найбільш вживані лексичні, граматичні та стилістичні засоби створення виразності, притаманні політичним текстам. Мовностилістичні особливості розглядалися у працях лінгвістів різних шкіл: І. Арнольд, О. Атьман, Л. Єфімова, В. Левицького, В. Москвіна та Л. Славової. Тож, саме ці засоби і допомагають збагатити мову політиків і надають прагматичний потенціал висловлюванню.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Незважаючи на досить вагомий науковий доробок у сфері політичного дискурсу, все ж аналіз джерел засвідчив наявність досить невеликої кількості робіт, присвячених вивченню та систематизації комунікативних стратегій та тактик, які застосовують політики у своїх промовах для досягнення прагматичних цілей. Саме це і зумовлює актуальність представленої роботи.

Формулювання цілей статті. Мета цієї статті полягає у висвітленні поняття комунікативної стратегії і тактики та їхньої класифікації, а також у з'ясуванні специфіки їхньої реалізації на прикладі промов Гіллари Клінтон, Дональда Трампа та Девіда Камерона.

Виклад основного матеріалу дослідження. Загальновідомо, що мова може бути засобом потужного впливу на аудиторію; і саме в політичному дискурсі ця функція мови стає об'єктом досліджень багатьох вчених [1–3], а властивості мови і політичного дискурсу відкривають широкі можливості для подібного впливу.

Політичному дискурсу притаманна маніпулятивна специфіка, яка виражається у здійсненні мовного впливу на адресата з метою внесення когнітивних змін у його картину світу. Мовний вплив здійснюється за допомогою комунікативних стратегій і тактик, суть яких полягає в управлінні знаннями адресата, його ціннісними категоріями, емоціями, волею. Під комунікативною стратегією ми розуміємо сукупність заходів з реалізації комунікативних намірів, при розробці яких враховуються умови, у яких відбувається акт комунікації.

Реалізація тієї чи іншої стратегії відбувається за допомогою тактик, які є конкретним етапом реалізації комунікативної стратегії, для якого характерний певний набір прийомів, що визначають використання тих чи інших мовних засобів. Існують різні підходи до класифікації стратегій і тактик, проте у нашому дослідженні ми дотримуємося класифікації, запропонованої О.Л. Міхальновою [2]. Ця класифікація дозволяє найповніше і всебічно розглянути основні стра-

тегії, що використовуються політиками для побудови промов і, як наслідок, для досягнення своїх прагматичних цілей.

Виділяються три основні стратегії політичного дискурсу [2]:

- 1) стратегія на зниження;
- 2) стратегія на підвищення;
- 3) стратегія театральності.

Стратегія на зниження передбачає використання тактик, що імпліцитно і експліцитно виражають негативне ставлення до предмета комунікації. Ця стратегія спрямована на дискредитацію опонента, яким є політичний противник. Прагнення послабити позиції противника або висловити негативне ставлення до ситуації здійснюється за рахунок декількох тактик:

1) *Тактика аналіз – «мінус»* – опис ситуації, що базується на негативному ставленні до неї, проте автор відкрито не заявляє про своє невдоволення. Важливу роль тут відіграє використання лексичних засобів, що імпліцитно виражають відношення мовця. Так, наприклад, Г. Клінтон не використовує прямих звинувачень, а лише натякає на вину попередників-республіканців:

«Instead of an economy built by every American, for every American, we were told that if we let those at the top pay lower taxes and bend the rules, their success would trickle down to everyone else» [9].

2) *Тактика звинувачення* полягає в приписуванні будь-кому провини, представлення ситуації і опонента в негативному світлі. Мовець намагається викрити противника, розкрити його негативні якості і наміри. Для реалізації тактики звинувачення використовуються лексичні засоби з негативним оцінним значенням. Найчастіше звинувачення буває бездоказовим і голослівним, однак така стратегія використовується багатьма політиками в їхній комунікації. Як приклад можна розглянути висловлювання Г. Клінтон:

«Donald Trump's ideas aren't just different – they are dangerously incoherent. They're not even really ideas – just a series of bizarre rants, personal feuds, and outright lies» [11].

3) *Тактика безособового звинувачення* є ситуацією, за якою відкрито не називається людина, яку звинувачують. Мовець може представити ситуацію в негативному світлі, однак не називає винного в цьому, використовуючи граматичні конструкції і лексичні одиниці з дуже широким значенням, тобто ті, що потенційно одразу стосуються багатьох людей. Використання подібних синтаксичних і лексичних засобів вкрай вигідно для політика, адже за рахунок цього йому вдається посилити вплив від протиставлення двох груп: «свої» і «чужі».

При цьому автоматично група «свої» отримує всі позитивні якості, а група «чужі» представляється в негативному світлі, включаючи дуже широке коло людей, а не лише певну партію або політика-опонента. Така опозиція обумовлена наявністю спільних інтересів у представників певної групи. Таким чином, політик, звертаючись до аудиторії як до членів свого кола, викликає у адресатів відчуття єдності, і, як результат, видає свої інтереси як загальні. Частота використання цієї опозиції пояснюється ефективністю і легкістю її застосування: політичний діяч для

кожної цільової аудиторії може знайти ту або іншу характеристику, яку можна використовувати як об'єднуючий фактор [1].

«We need to write a new chapter in the American dream, and it can't be Chapter 11. So, please, join me in this campaign. I'm offering a very different vision about how we're stronger together when we grow together. We're stronger when our economy works for everyone, not just those at the top. I am convinced that if we work hard, if we go into November with the confidence and optimism that should be the American birthright, we will not only win an election, we will chart the course to the future that we want and deserve» [14].

Отже, Г. Клінтон ототожнює себе зі своїм народом і всією країною, показуючи єдність цілей, установок і мотивів майбутнього президента і загалом усього населення.

4) *Тактика викриття* полягає у звинуваченні опонента, але не голосливому як в тактиці звинувачення, а з використанням аргументів і фактів, що підтверджують вину певної особи. Відмінною рисою цієї тактики є вказівка на конкретну провину, яку мовець приписує опоненту. Наприклад, критикуючи Барака Обаму, Дональд Трамп стверджує таке:

«We have a disaster called the big lie: Obamacare. Obamacare» [18].

Obamacare – це неофіційна назва політики, що проводилась Бараком Обамою протягом його керівництва країною. Його дії були спрямовані на підтримку медичної та освітніх програм і установ, звідси і назва. Однак, Д. Трамп докорінно не згоден з цими реформами і, говорячи про те, що керівництво нинішнього уряду США привело країну до великої кризи, посилається на прецедентний феномен назви програми.

5) *Тактика образ* – має на увазі звинувачення і приниження противника, при цьому ця тактика відрізняється яскравим емоційним забарвленням, яке заміняє використання фактів і доказів. Досить часто до цієї тактики вдається Д. Кемерон, наприклад:

«Russia is invading Ukraine and a rogue nation like North Korea is testing nuclear weapons» [5].

Британський політик звинувачує Росію в агресії на території України, а Північну Корею взагалі називає країною-злодієм, що проводить випробування ядерної зброї.

6) *Тактика погрози* полягає в залякуванні опонента, прокування йому покарання в майбутньому. Гарним прикладом цієї тактики є наступне висловлювання Дж. Пайєта:

«For diplomats, it is very dangerous to get into the business of drawing red lines in one place or another, because then the aggressor just takes another chunk of the map... But that is not consistent with the agreement that they've signed, and it is certainly something that will entail further costs for Russia to the extent that Russia is giving the marching orders» [16].

Друге речення містить тактики погрози *«it is certainly something that will entail further costs for Russia»* та звинувачення *«Russia is giving the marching orders»*.

Отже, можна зробити висновок, що для тактик, за допомогою яких реалізується стратегія на зниження, характерне імпліцитне та експліцитне

негативне ставлення до ситуації і до опонента. Як показують зазначені приклади, усі тактики характеризуються прагненням мовця дискредитувати опонента, для чого використовуються риторичні питання, паралельні синтаксичні конструкції, а на стилістичному рівні найчастіше використовується метафора.

Стратегія на підвищення характеризується бажанням мовця представити себе в гарному світлі, збільшити свою значимість в очах електорату. Ця стратегія реалізується за рахунок таких тактик:

1) *Тактика аналіз* – «плюс» передбачає такий опис ситуації, який імпліцитно виражає позитивне ставлення до певної ситуації.

Наприклад, Д. Трамп звертається до такої хитрості, як посилення на слова інших людей, в цьому випадку, на слова коментатора:

«You know, one of the things that makes me happy. I heard one of my commentators this morning, said, «you know, I've been watching this stuff for 50 years and I've never seen anything like what has happened with Trump. One of them actually said – one of them – I'm special. You're special. I like you. I'm special. Isn't that nice? That's a very – every once in a while, somebody can say something that hits you. Where are you? Who said that? Wow. So nice. Thank you» [17].

У цьому прикладі ми спостерігаємо імпліцитність інформації у формі цитування: Д. Трамп приймає похвалу від коментаторів і представляє її аудиторії, що надає цим словам великої авторитетності.

1) *Тактика презентації* полягає в представленні будь-якої особи в позитивному світлі. Мовець, використовуючи лексичні одиниці з позитивною конотацією, розповідає про позитивні якості певного об'єкта.

Девід Кемерон показав, що однією з найефективніших в політичній боротьбі є саме ця тактика, заснована на апеляції до раціональності і фактам.

«Britain can do much better; we can deal with our debts, we can get our economy growing and avoid these jobs, tax, and we can build a bigger society» [7].

У цьому прикладі колишній прем'єр-міністр Британії аргументує захист своєї точки зору, переконуючи таким чином аудиторію в правильності своїх тверджень: *«Britain can do much better», «we can deal with», «we can get», «we can build»*.

Цікавим випадком тактики презентації можна вважати тактику самопрезентації, коли політик виставляє себе і свою партію в найвигіднішому світлі. Розглянемо приклад з промови Г. Клінтон:

«Unlike him [Donald Trump], I have some experience with the tough calls and the hard work of statecraft. I wrestled with the Chinese over a climate deal in Copenhagen, brokered a ceasefire between Israel and Hamas, negotiated the reduction of nuclear weapons with Russia, twisted arms to bring the world together in global sanctions against Iran, and stood up for the rights of women, religious minorities and LGBT people around the world. And I have, I have sat in the Situation Room and advised the President on some of the toughest choices he faced» [13].

У цьому висловлюванні цікавим є вибір лексем, наприклад: *tough, toughest, twisted arms, stood up, wrestle*. Семантика представлених лек-

сем, у деяких випадках, створює образ політика, що володіє набором певних позитивних якостей, досвідом і силою вести боротьбу, тобто створює образ сильного потенційного президента.

Д. Кемерон теж досить часто вдається до застосування цієї тактики:

«I passionately believe that the quality of life matters just as much as the quantity of money... So that is my first priority – a focus on the quality of life. The second priority is this: a culture of personal responsibility... I want to replace the European Human Rights Act with a British Bill of Rights» [6].

У цьому висловлюванні Девід Кемерон повідомляє про свої пріоритети, при цьому вказуючи на свої позитивні якості. Тактика самопрезентації реалізується в зазначеному прикладі використанням словосполучень «*my first priority*» та «*I want to replace*», у той час як використання епітета «*passionately*» значно підвищує емоційність висловлювання.

1) *Відведення критики* – ця тактика полягає у наведенні аргументів, які дозволили б виправдати ті чи інші вчинки. Мовець намагається дистанціюватися від факту участі у тій чи іншій негативній ситуації, прагне виправдати себе в очах аудиторії.

Девід Кемерон часто використовує тактику відведення критики, наводячи достовірну картину виконаної роботи та її результатів:

«It's pretty simple really: a good job, a nice home, more money at the end of the month, a decent education for your children, a safe and secure retirement. A country where if you put in, you get out. A Britain everyone is proud to call home. And a real long-term plan to get there. It starts with more decent jobs. And look how far we've come» [7].

Особливу увагу при вивченні політичних текстів, зокрема передвиборчих виступів, варто приділити **стратегії театральності**. Той факт, що у політичному дискурсі є адресат – спостерігач, тобто потенційний виборець, дозволяє робити політичну комунікацію особливо видовищною. Це стосується насамперед передвиборчих дебатів, де у політика є прямий опонент, але очевидно, що мовець намагається вплинути не на картину світу свого супротивника, а на електорат. Впливу на адресата у цьому виді стратегії притаманна висока емоційність.

Стратегія театральності реалізується за допомогою низки тактик:

1) *Тактика спонукання* – мовець прагне спонукати аудиторію до здійснення тієї або іншої дії, намагаючись переконати в правильності своєї точки зору.

Девід Кемерон досить часто використовував цю тактику, намагаючись вплинути на виборців і переконати їх у правильності власного вибору:

«There are various ways we could achieve this. One would be to require a new country to reach a certain income or economic output per head before full free movement was allowed» [6].

У наведеному прикладі політик звертається до виборців, використовуючи займенник «*we*» та конструкцію «*could achieve*», за допомогою яких, він намагається показати виборцям, що всі його дії – реалізація намірів самої аудиторії.

Ця тактика може поєднуватися з іншими, наприклад, з тактикою самопрезентації, що по-

яснюється тим, що для спонукання кого-небудь до дії, політику необхідно представити себе в максимально гарному світлі, отримати довіру аудиторії, щоб її представники проголосували за нього.

Варто відзначити, що для цієї тактики характерне використання інклюзивного «ми». За допомогою цього прийому в ролі активного суб'єкта виступає аудиторія, громадяни, а кандидат прагне показати, що він не дистанціюється від аудиторії, прямує за нею, знаходиться неначе на одному рівні з виборцями.

1) *Тактика розмежування* полягає в побудові опозиції «свої-чужі», яка характерна для політичного дискурсу. Політик, що використовує цю тактику, прагне показати потенційному виборцю, що він не має відношення до негативних подій, дистанціюючись від діяльності безчесного опонента.

«Bringing new countries in to give them peace and prosperity remains one of the EU's greatest strengths. It will be many years, perhaps a decade, before another country joins. It cannot be done on the same basis as it was in the past. We must put in place new arrangements that will slow full access to each other's labour markets until we be sure it will not cause vast migrations» [6].

У наведеному прикладі Д. Кемерон «передбачає», що може статися в майбутньому, використовуючи «*It will be many years, perhaps a decade*», а також говорить, що потрібно зробити в майбутньому «*We must put in place new arrangements*». Політик акцентує неефективність його політичних попередників «*It cannot be done on the same basis as it was in the past*».

Використання опозиції «свій» – «чужий» дозволяє політику протиставити себе своїм опонентам. За допомогою лексичних засобів з негативною конотацією автору вдається дискредитувати противника в очах аудиторії. Використання цієї опозиції дозволяє автору здійснити емоційний вплив на слухачів і, отже, зробити політичну комунікацію більш ефективною.

1) *Тактика обіцянки* – політик зобов'язується здійснити що-небудь. Варто зазначити, що ідеальним способом реалізації цієї тактики є використання форми майбутнього часу дієслова доконаного виду [2]. Яскравими прикладами використання цієї тактики є висловлення Г. Клінтона:

«In my first 100 days as president, I will work with both parties to pass a comprehensive plan to create the next generation of good-paying jobs» [4].

«And I will repeat today what I have said throughout this campaign. I will not raise taxes on the middle class. I will give you tax relief to help ease these burdens» [10].

Висновки та перспективи подальших досліджень. Викладене надає підстави стверджувати, що найчастіше політики вдаються до стратегії підвищення, а саме до тактики презентації, або ж самопрезентації. Досить цікавою з точки зору лінгвопрагматики видається стратегія театральності, а особливо тактика розмежування і створення опозиції «свої-чужі». Політичні діячі дуже часто вдаються до використання саме цієї тактики, оскільки вона має високий маніпулятивний потенціал.

Список літератури:

1. Иссерс О.С. Речевое воздействие. Москва, 2011. 224 с.
2. Михалева О.Л. Политический дискурс. Специфика манипулятивного воздействия. Москва, 2009. 256 с.
3. Степанов Ю.С. В поисках прагматики (проблема субъекта). *Известия АН СССР. Сер. лит. и языка*. 1981. № 4. Т. 40. С. 325–332.
4. A look at both candidates' pledges for first 100 days. URL: <http://www.texarkanagazette.com/news/opinion/columns/story/2016/jul/01/look-both-candidates-pledges-first-100-days/629689/> (дата звернення: 20.10.2019).
5. David Cameron: Britain should stay in the EU to help tackle ISIL and North Korea. URL: <https://www.telegraph.co.uk/news/newstopics/eureferendum/12154834/David-Cameron-Britain-should-stay-in-the-EU-to-help-tackle-Isil-and-North-Korea.html> (дата звернення: 21.10.2019).
6. David Cameron. Free movement within Europe needs to be less free. URL: <https://www.ft.com/content/add36222-56be-11e3-ab12-00144feabd0> (дата звернення: 22.10.2019).
7. David Cameron. Leader's speech, Birmingham 2014. URL: <http://www.britishpoliticalspeech.org/speech-archive.htm?speech=356> (дата звернення: 23.10.2019).
8. First Prime Ministerial debate. 15 April 2010. Transcript. URL: https://www.youtube.com/watch?v=rk5HvJmy_yg (дата звернення: 24.10.2019).
9. Hillary Clinton campaign rally speech transcript. URL: <https://www.politico.com/story/2015/06/hillary-clinton-campaign-rally-speech-transcript-118973> (дата звернення: 25.10.2019).
10. Hillary Clinton delivers address on economy. URL: <http://edition.cnn.com/TRANSCRIPTS/1606/22/cnr.07.html> (дата звернення: 26.10.2019).
11. Hillary Clinton. Hillary Clinton calls Donald Trump's foreign policy ideas 'dangerously incoherent'. URL: <https://www.wsj.com/articles/hillary-clinton-calls-donald-trumps-foreign-policy-ideas-dangerously-incoherent-1464895228> (дата звернення: 27.10.2019).
12. Hillary Clinton. Hillary Clinton rejects Trump's vision for America and vows to fight for all hardworking families. URL: <https://www.hillaryclinton.com/briefing/updates/2016/05/25/hillaryclinton-rejects-trumps-vision-for-america-and-vows-to-fight-for-all-hardworking-families/> (дата звернення: 28.10.2019).
13. Hillary Clinton's speech on Donald Trump and national security. URL: <https://time.com/4355797/hillary-clinton-donald-trump-foreign-policy-speech-transcript/> (дата звернення: 29.10.2019).
14. In Cincinnati, Hillary Clinton and Elizabeth Warren lay out the economic choice voters face in November. URL: <http://www.p2016.org/clinton/clinton062716sp.html> (дата звернення: 30.10.2019).
15. Joe Romm. Donald Trump may sound like a clown, but he is a rhetoric pro like Cicero. URL: <https://thinkprogress.org/donald-trump-may-sound-like-a-clown-but-he-is-a-rhetoric-pro-like-cicero-ac40fd1cda79/> (дата звернення: 29.10.2019).
16. Speeches and interviews by U. S. Ambassador to Greece Geoffrey R. Pyatt. URL: https://gr.usembassy.gov/ourrelationship/ourambassador/speeches_amb_pyatt/ (дата звернення: 28.10.2019).
17. Transcript of Donald Trump's Dec. 30 speech in Hilton Head, S. C. URL: <https://www.kansascity.com/news/local/news-columns-blogs/the-buzz/article55604115.html> (дата звернення: 27.10.2019).
18. Transcript: Donald Trump announces his presidential candidacy. URL: <https://www.cbsnews.com/news/transcript-donald-trump-announces-his-presidential-candidacy/> (дата звернення: 26.10.2019).

References:

1. Issers, O.S. (2011). *Rechevoe vozdeistvie*. Speech influence. Moscow : Flinta: Nauka. (in Russian)
2. Mikhaleva, O.L. (2009). *Politicheskii diskurs. Spetsifika manipuliativnogo vozdeistvii*. Political discourse. Properties of manipulative influence. Moscow : Librokom. (in Russian)
3. Stepanov Yu.S. (1981). V poiskakh pragmatiki (problema subekta). [In the search of pragmatics (subject issue)]. *Izvestiia AN SSSR*, vol. 4, no. 40, pp. 325–332.
4. A look at both candidates' pledges for first 100 days. Available at: <http://www.texarkanagazette.com/news/opinion/columns/story/2016/jul/01/look-both-candidates-pledges-first-100-days/629689/> (accessed 20 October 2019).
5. David Cameron: Britain should stay in the EU to help tackle ISIL and North Korea. Available at: <https://www.telegraph.co.uk/news/newstopics/eureferendum/12154834/David-Cameron-Britain-should-stay-in-the-EU-to-help-tackle-Isil-and-North-Korea.html> (accessed 21 October 2019).
6. David Cameron. Free movement within Europe needs to be less free. Available at: <https://www.ft.com/content/add36222-56be-11e3-ab12-00144feabd0> (accessed 22 October 2019).
7. David Cameron. Leader's speech, Birmingham 2014. Available at: <http://www.britishpoliticalspeech.org/speech-archive.htm?speech=356> (accessed 23 October 2019).
8. First Prime Ministerial debate. 15 April 2010. Transcript. Available at: https://www.youtube.com/watch?v=rk5HvJmy_yg (accessed 24 October 2019).
9. Hillary Clinton campaign rally speech transcript. Available at: <https://www.politico.com/story/2015/06/hillary-clinton-campaign-rally-speech-transcript-118973> (accessed 25 October 2019).
10. Hillary Clinton delivers address on economy. Available at: <http://edition.cnn.com/TRANSCRIPTS/1606/22/cnr.07.html> (accessed 26 October 2019).
11. Hillary Clinton. Hillary Clinton calls Donald Trump's foreign policy ideas 'dangerously incoherent'. Available at: <https://www.wsj.com/articles/hillary-clinton-calls-donald-trumps-foreign-policy-ideas-dangerously-incoherent-1464895228> (accessed 27 October 2019).
12. Hillary Clinton. Hillary Clinton rejects Trump's vision for America and vows to fight for all hardworking families. Available at: <https://www.hillaryclinton.com/briefing/updates/2016/05/25/hillaryclinton-rejects-trumps-vision-for-america-and-vows-to-fight-for-all-hardworking-families/> (accessed 28 October 2019).
13. Hillary Clinton's speech on Donald Trump and national security. Available at: <https://time.com/4355797/hillary-clinton-donald-trump-foreign-policy-speech-transcript/> (accessed 29 October 2019).
14. In Cincinnati, Hillary Clinton and Elizabeth Warren lay out the economic choice voters face in November. Available at: <http://www.p2016.org/clinton/clinton062716sp.html> (accessed 30 October 2019).
15. Joe Romm. Donald Trump may sound like a clown, but he is a rhetoric pro like Cicero. Available at: <https://thinkprogress.org/donald-trump-may-sound-like-a-clown-but-he-is-a-rhetoric-pro-like-cicero-ac40fd1cda79/> (accessed 29 October 2019).
16. Speeches and interviews by U. S. Ambassador to Greece Geoffrey R. Pyatt. Available at: https://gr.usembassy.gov/ourrelationship/ourambassador/speeches_amb_pyatt/ (accessed 28 October 2019).
17. Transcript of Donald Trump's Dec. 30 speech in Hilton Head, S. C. Available at: <https://www.kansascity.com/news/local/news-columns-blogs/the-buzz/article55604115.html> (accessed 27 October 2019).
18. Transcript: Donald Trump announces his presidential candidacy. Available at: <https://www.cbsnews.com/news/transcript-donald-trump-announces-his-presidential-candidacy/> (accessed 26 October 2019).